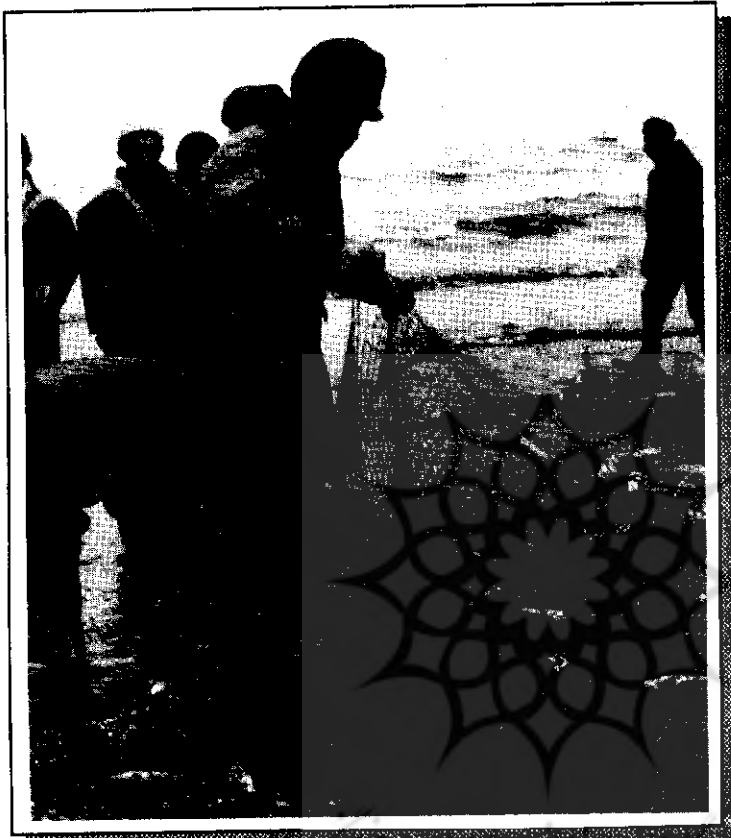

مافیای خاویار و آخرین روزهای «استروژن»

اکنون به ندرت یک ماهی خاویاری در تور ماهیگیران حاشیه دریای مازندران به دام می‌افتد.

حقوق می‌گیرد که رقمی است معادل کارکرد چند ساعت فعالیت در قاجاق خاویار. او با قاجاقچیان که به وسیله گروهش دستگیر می‌شوند احساس همدردی می‌کند زیرا اکثر آنها کسانی هستند که بر اثر تعطیل شدن کارخانه کشتی‌سازی استراخان شغل خود را از دست داده‌اند و بیکار شده‌اند. چینوف می‌گوید: «درست است که صید ماهی استروژن غیرقانونی است ولی چطور می‌شود از وسوسه دسترسی به این ماهی که دربیخ گوش ساحل‌نشینان شناور است جلوگیری کرد.»

خاویاری در سواحل دریای مازندران بازگذاشته شد. امروزه جمهوری‌های آذربایجان، قزاقستان و ترکمنستان که هر یک به نحوی گرفتار درگیریهایی قومی از یک سو و نابسامانیهای اقتصادی از سوی دیگر هستند نه فرصت و نه توانایی رویارویی با قاجاقچیان خاویار را دارند. روسیه به نوبه خود تلاشهایی را در این زمینه ادامه می‌دهد ولی وظیفه بسیار سنگینی به عهده او است. گروهیان الکسی چینوف که سرپرستی یک گروه ۲۵ نفری سامور کنترل صد کیلومتر از آبهای اطراف استراخان را به عهده دارد ماهیانه حدود صد دلار

در مناطق اطراف دلتای رود ولگا، و در جایی که این رود به دریای مازندران می‌ریزد قیمت یک کیلو خاویار ۲۰ دلار، و در فروشگاههای غذاهای لوکس در لندن و پاریس قیمت همین مقدار خاویار بالغ بر ۱۳۰۰ تا ۱۴۰۰ دلار است. فقر و بیکاری در این مناطق هر روز عده بیشتری از نیروی کار را به غارت منابع خاویاری دلتای ولگا می‌کشاند و ادامه زندگی ماهی خاویار، این یگانه نوع از انواع ماهی را بر روی سیاره ما به مخاطره می‌اندازد. ارقام مربوط به صید، تعداد ماهیگیران و گروههای مافیایی دست‌اندرکار تولید خاویار و ناتوانی پلیس کشورهای ساحلی دریای خزر با صید غیرمجاز خاویار همگی نشان از آن دارد که در صورت ادامه رفتاری که با این فرآورده بدون جایگزین می‌شود، به زودی نسل آن با نابودی کامل روبرو خواهد شد. از دلتای ولگا گرفته تا منطقه اورال در قزاقستان و سایر نقاط این دریای منحصر به فرد، ماهیگیران به قصابی ماهی خاویاری مشغولند تا جایی که هم نسل این موجود با ارزش و هم تجارت چند صد میلیون دلاری آن در آینده‌ای نه چندان دور محکوم به نابودی است. کنستانتین لئونتیف مدیر سازمان «روسکایا ایکرا» بزرگترین مجتمع تولید خاویار در دلتای رودخانه ولگا در شهر استراخان می‌گوید: «در دوران حکومت شوروی صید و تولید خاویار در انحصار دولت بود و دولت شوروی هم بر نحوه صید و هم بر قیمت خاویار و دوره‌های صید نظارت و کنترل کاملی داشت ولی امروز همه جمهوریهای ساحلی دریای مازندران کشورهای مستقل هستند، شرکتهای تولید خاویار شرکتهایی خصوصی‌اند و هیچ نظارتی و انحصاری بر صید این ماهی وجود ندارد.»

پلیس نیرومند نظارت بر تولید خاویار در سال ۱۹۸۹ از هم پاشید و دست قاجاقچیان ماهی

مازندران برای مدت یک یا دو سال به کلی ممنوع شود که برای این کار تمهیداتی جدی و خشن باید اعمال شود. گرچه دولت شوروی سالانه پنجاه میلیون قطعه بچه ماهی خاویاری به دریای مازندران می‌ریزد ولی به نظر می‌رسد همه این بچه ماهیها قبل از رسیدن به سنین بازدهی خاویار صید می‌شوند.

ماهی خاویاری بلوگا که نوعی استروژن عظیم‌الجثه حامل ده‌ها کیلو خاویار است دیگر در آبهای دریای خزر دیده نمی‌شود. یک ماهی از این نوع که به حداکثر سن خود یعنی ۶۰ سال رسیده بود در سال ۱۹۸۹ صید شد که ۹۸۸ کیلو وزن داشت و از آن ۱۲۰ کیلو خاویار به دست آمد. این ماهی امروز در سردخانه موزه تاریخ طبیعی اورال در استراخان نگهداری می‌شود.

مجتمع تولید خاویار «روسکایایگرا» که امروز بیشترین تاسیسات آن از کار افتاده است ده سال پیش سالانه ۱۳۰۰ تن خاویار تولید می‌کرد و ۳۵۰ میلیون دلار ارز به درآمدهای ارزی شوروی سابق

پلیس مبارزه با صید غیر مجاز داغستان رپوده شد و پس از انفجار در حالی که از نظر روانی سخت لطمه دیده بود آزاد شد. اطرافیان او می‌گویند دیگر هیچ تمایلی به ادامه شغل خود در اداره پلیس مرزی داغستان ندارد.

دقت عمل ایرانی‌ها

سال گذشته صندوق جهانی حیات وحش ماهی استروژن را در فهرست انواع جانورانی که نسلشان در حال انقراض است قرار داد. در گزارش این صندوق آمده است که ماهی بالغ خاویار دیگر تقریباً وجود ندارد. ماهی خاویار برای رسیدن به سن بلوغ و حداکثر خاویاردهی به هفت تا ده سال زمان نیاز دارد. کارشناسان می‌گویند بهار آینده تولید خاویار برای آخرین بار انجام خواهد شد و پس از آن تا چند سال باید در انتظار بالغ شدن ماهیهای نوجوان باقی ماند. پروفیسور ولادیمیر ایوانف رئیس انستیتو تحقیقاتی ماهیگیری دریای خزر می‌گوید شاید لازم باشد صید ماهی در دریای

ممانعت از صید ماهی وظیفه‌ای بسیار مشکل برای ماموران مبارزه با صید غیرقانونی است، چرا که قاچاقچیان خاویار افرادی بسیار خشن هستند و تشکیلاتی هم که برای آن کار می‌کنند بسیار سازمان یافته است. در بخش روسی سواحل دریای مازندران وظیفه مبارزه با صید غیرمجاز به عهده گارد مرزی روسیه است که به قایقهای توپدار و هلی‌کوپتر مجهز است. فرماندهان و افراد این گارد هیچ تمایلی به سرگیری شدن با مافیای خاویار که اکثراً اهل جمهوری نیمه خودمختار داغستان در شمال قفقاز و همسایه جنوبی آن آذربایجان هستند ندارند. آنها برای بی‌میلی خود دلایل روشن دارند: در سال ۱۹۹۶ یک کامیون حامل دویست کیلو مواد منفجره در مقابل یک مجتمع آپارتمانی محل سکونت افراد گارد مرزی و خانواده‌های آنها در شهر کاسپسک منفجر شد که در آن ۶۸ نفر جان خود را از دست دادند. یک هفته قبل از این انفجار که کار مافیای خاویار در داغستان بوده سرهنگ کانیک کازیف رئیس

شرکت بازرگانی بین‌المللی

سلیچمانسکی

واردکننده انحصاری انواع روغن و گروغن های خاویار

E - MAIL = SITCO @ ISTN. IROST. COM

آدرس : میدان ونک، خیابان ونک، روبروی خیابان آفتاب، شماره ۱۰۸

فاکس : ۸۰۳۷۹۷۱

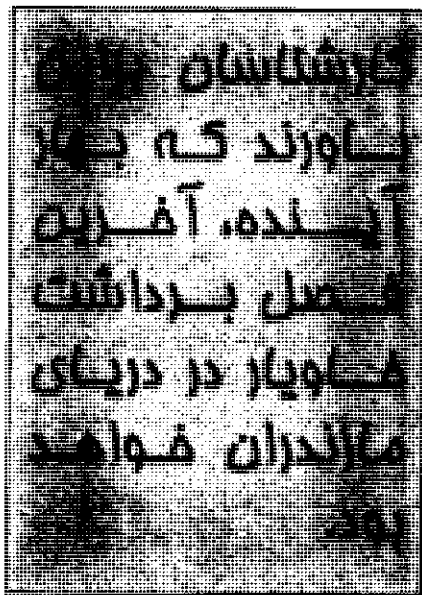
تلفن : ۸۰۳۴۷۷ - ۸۰۳۴۷۹

می‌افزود. امروز تولید این کارخانه به ۷۵ تن کاهش یافته و بسیاری از خطوط تولید آن به انواع ماهیهای دیگر اختصاص داده شده است. مدیران مجتمع می‌گویند به زودی مجبور خواهند شد این مجتمع را تعطیل و کارگران آن را بازخرید کنند.

روسیه مقرراتی رسمی را که از سال ۱۹۶۰ در زمان حکومت شوروی وضع و اجرا می‌شد همچنان در رودخانه‌ها ادامه می‌دهد و در دریا ممنوعیت کامل صید را به طریق غیرمجاز اعمال می‌کند. این مقررات برای صید ماهی خاویاری از طریق قانونی نیز محدودیتهایی قائل است که براساس آن میزان صید برای سال جاری تولید ۱۶۰۰ تن خاویار مجاز شناخته شده که نسبت به ده هزارتن که برای سال ۱۹۸۸ تعیین شده بود رقمی است ناچیز. کنوانسیون بین‌المللی تجارت انواع در حال انقراض برآورد کرده است که در مقابل صید قانونی هر تن ماهی استروژن شش تن ماهی غیرمجاز صید می‌شود. بیشتر این ماهیها با تورهای دام گستر که همه نوع ماهی را در هر اندازه صید می‌کند از دریا گرفته می‌شوند که وقت کافی برای بازگرداندن ماهیهای نابالغ و فاقد خاویار باقی نمی‌ماند و این ماهیها بلافاصله پس از صید تلف می‌شوند. تنها کشوری که بر صید ماهی خاویار در دریای مازندران نظارت و کنترل کامل دارد ایران است که در طول ۷۵۰ کیلومتر از سواحل این دریا هیچ حرکت غیرقانونی صید از دید مأموران ایرانی پنهان نمی‌ماند. در ایران نیز برای صید ماهی استروژن یک محدودیت هزارتنی وجود دارد و تولید خاویار به طور کامل در انحصار دولت است. ایران همچنین سالانه ده میلیون بچه ماهی خاویاری تولید می‌کند و در دریای خزر رها می‌سازد.

برآورد نیازها در حفظ منابع خاویاری دریای خزر چندان مشکل نیست. دکتر یوری چیوکوف، مدیر کمیته اکولوژی منطقه استراخان روسیه می‌گوید:

«دریای خزر دارای یک اکوسیستم منحصر به فرد است که تنها با بکارگیری یک سیاست منطقه‌ای قابل کنترل است.» اما امید اندکی وجود دارد که تا قبل از مشخص شدن یک سیاست روشن از سوی کشورهای ساحلی دریای

مازندران در مورد نحوه اداره و بهره‌برداری از این دریا مشکل تولید سالم خاویار حل و فصل شود.

نفت و خاویار

مذاکره در باره ترمیم خطوط کلی این سیاست مدت چهار سال است به دلیل فعالیتهای حاد نفتی در این دریا به حال تعلیق درآمده است.

هجوم به ذخایر نفتی دریای خزر هرچه بیشتر به محو نسل ماهی خاویاری درکنار صید بی‌رویه آن کمک می‌کند. ادوارد ولودین معاون فرماندار ایالت استراخان می‌گوید: «گشمتکش‌های تنگاتنگی بین منافع نفتی و صیدماهی در دریای خزر وجود دارد، درحالی که ذخایر نفتی منابعی تمام شدنی هستند ذخایر خاویاری و دریای خزر چنانچه مدیریتی معقول برآن اعمال شود ذخایری ابدی هستند، مشکل اینجاست که همه کشورهای منطقه به دنبال کسب منافع فوری از ثروتهای این دریا هستند و به منافع بلندمدت خود نمی‌اندیشند.»

تا اواسط دهه آینده که نفت دریای مازندران به سود دهی در بازارهای جهانی خواهد رسید تهدید شماره یک برای ثروتهای این دریا صید قاچاق ماهی خاویاری است. مقامات شیلات کشورهای حاشیه دریای خزر امیدوارند از طریق

اجرای یک موافقتنامه بازرگانی میان خود که برحفظ منابع خاویاری تاکید داشته باشد موفق شوند نقاط ضعف روشهای حفاظتی را که براین دریا حاکم است بیابند و آن را از میان بردارند. کنوانسیون که قرار است به ابتکار روسیه و با شرکت همه کشورهای حاشیه دریای مازندران در سال جاری تشکیل شود تلاش خواهد کرد مسیرهای انحرافی صدور خاویار به بازارهای بین‌الملل را ردگیری کرده و دست سایر کشورهایی را که به این منابع چنگ انداخته‌اند کوتاه کند. به عنوان مثال ترکیه با آن که هیچ راهی به دریای مازندران ندارد در سال ۱۹۹۷ بالغ بر ۱۳۰ تن خاویار به بازارهای جهانی صادر کرده است که از این نظر مقام دوم را در میان صادرکنندگان خاویار دارد. مقامات شیلاتی روسیه می‌گویند همه خاویاری را که ترکیه صادر کرده از قاچاقچیان آن در داغستان و جمهوری آذربایجان به دست آورده است. مقامات شیلات روسیه پیشنهاد می‌کنند در کنوانسیون آینده تصویب شود که هر محموله خاویار که بیش از دویست گرم وزن داشته و در مسیر حمل و نقل قرار گرفته باشد، باید از سوی کشورهای حاشیه دریای مازندران اثبات شود که این محموله متعلق به یک منبع رسمی تولید خاویار در این منطقه است. این مقامات می‌گویند اجرای چنین سیاستی صیادان غیرمجاز را از دسترسی به بازارهای جهانی محروم خواهد کرد.

بازرگانان خاویار در غرب از وضعیت موجود در تجارت خاویار اظهار نارضایتی می‌کنند و می‌گویند بازار این کالا به دلیل نامرغوب بودن خاویار اعتبار گذشته خود را از دست داده و گاه خاویاری به دست آنها می‌رسد که ارزش آن را نمی‌توان بیش از کیلویی ۵۰ دلار تعیین کرد. چنانچه بازرگانان غربی معاملات خود را مستقیماً با کشورها و شرکتهای قانونی و رسمی انجام دهند طولی نخواهد کشید که دست صادرکنندگان غیرمجاز از تجارت این کالا کوتاه خواهد شد.

مأخذ: مجله نیوزویک - ۱۵ ژوئن ۱۹۹۸

برگردان از گروه ترجمه «گزارش»